

1

Het is drie uur. Behalve het gonzen in zijn hoofd, hoort Robbert Olthoff niets. De stad ligt in diepe rust. Alleen de geluiden van het huis dringen nog vaag tot hem door: het gestommel op de gang, af en toe een hoge lach van een vrouw in het gezelschap van een man, die net als Olthoff, voor de illusie van geluk moet betalen.

Olthoff wil haar niet wakker maken. Ze ligt met haar hoofd weggedoken in zijn oksel. Geluk voor vijfhonderd euro, daar kun je heel wat geluk voor kopen. Dan word je niet geremd door ware liefde.

Ze ligt erbij alsof ze nooit meer op zal staan. Ze heeft hem alles gegeven. Hij wast zich bij het armetierige wastafeltje, droogt zich af en kleedt zich aan. Als laatste grist hij zijn riem van het bed en rijgt hem in zijn broek.

Buiten miezert het, een nevel die je nauwelijks voelt, maar waar je doornat van wordt als je er lang in loopt. Zijn auto staat nog bij het Apollo Hotel.

Als een zwerver op zoek naar een droge slaappleats loopt hij door de lege stad. Maar Olthoff is geen zwerver. Hij is bankier. Maar ook bankiers kunnen soms zwervers zijn. De eenzame duisternis verhult alles. Hij verlangt naar zijn gezin, dat zo onbereikbaar lijkt, alsof het zich in een andere dimensie bevindt. Een dimensie waar geluk alleen maar veiligheid biedt. Olthoff zet de automaat in 'drive'. De achtcilinder zoekt door de druilerigere nacht, het is al zaterdag.

Bij hun Amstelveense villa is het buitenlicht dat aanfloept zijn enig welkom. Het is vier uur. Olthoff sluipt naar boven.

'Ben jij dat, Robbert?' mompelt zijn echtgenote slaperig.

'Slaap maar lekker door,' fluistert hij.

'Hoe laat is het?'

‘Eén uur,’ liegt Olthoff.

‘Was het gezellig?’ kreunt ze nog.

‘Ja, reuze. Ga nou maar slapen.’

Rebecca weet niet beter. Veel vergaderen, altijd weer - en altijd tot diep in de nacht.

Hij trekt het dekbed over zich heen. Morgen is alles uitgewist, morgen bestaat er geen geluk meer voor vijfhonderd euro. Dan is het zaterdag, gezinsdag.

2

‘Kutwrijf!’

‘Esther, kom hier. Zo praat je niet tegen je moeder.’

Een deur slaat dicht. Rebecca praat tegen een huilende Ruben. Chaotische geluiden, de normale gezinsgeluiden.

Olthoff glimlacht. Even later hoort hij de kraan van het bad lopen. Hij ligt te luisteren naar de schelle stemmetjes van zijn achtjarige dochter en zijn vijfjarige zoon, met ertussendoor de beschaafde stem van zijn vrouw, die probeert de vrede te herstellen.

Dit geluk kan hem zo door de vingers glippen, kopen kun je het niet, al betaalt hij er tien keer vijfhonderd euro voor.

Olthoff zet de badkamerdeur op een kier. Ze zien hem niet. Ze zien hem nooit. Hij is niet meer dan een toeschouwer. Iemand die een kaartje gekocht heeft en nu eerste rang zit. Ze is mooi, zijn tengere Rebecca, met haar zwarte krullen en haar bruine ogen. Haar kleine borsten wiegen mee op het ritme van de driftige bewegingen waarmee ze de glimmende lichaampjes inzeept. De kinderen lijken voornamelijk op hun moeder, donker haar en bruine ogen. Met blond haar en blauwe ogen is Olthoff de outsider, het buitenbeentje.

Esther staat te kijken hoe haar moeder Ruben afspoelt. Hij houdt zijn duikboot stevig vast in zijn knuistje.

Olthoff begint te transpireren en gaat weer op bed liggen. Hij voelt een bonkende hoofdpijn opkomen. Deze nacht, hij wil het zich niet herinneren, het was van geen belang. Er zijn al zo veel van die nachten geweest, dat je het bijna pathologisch kunt noemen. Niemand weet van zijn verborgen wereld. Een wereld van de liefde zonder knellende verplichtingen. Die heeft hij genoeg. Zijn leven bestaat uit een opeenstapeling van verplichtingen. Hij is zijn eigen gedetineerde geworden.

Levenslang heeft hij over zichzelf gevonnist.

De bittere realiteit is onontkoombaar, de uiterlijke schijn is de verpakking die de realiteit verhult, die hem succesvol en gevierd maakt, die hem laat glimlachen, altijd maar glimlachen, naar iedereen. Het masker van de roem. Het adagium van elke bankier. Zijn hoofdpijn is nu bijna ondraaglijk. Hij zou zijn hoofd tegen de muur willen slaan tot het openspringt en hij enige verlichting krijgt. In de korte nacht die hem nog restte droomde Olthoff weer de droom die hem al zijn hele leven achtervolgt. Iedere keer beleeft hij hem opnieuw.

Hij loopt in een bos en duwt zijn fiets voort, met daarop een lijk in een tapijt gewikkeld. Als hij zich van het lijk heeft ontdaan komt hij op de terugweg een agent tegen. De agent fietst met Olthoff mee naar huis. Olthoff is bang dat hij sporen heeft achtergelaten in de schuur, waar hij het lijk al die tijd verborgen heeft gehouden. De agent loopt met Olthoff mee naar binnen. Hij biedt de agent koffie aan, ondanks dat het midden in de nacht is. De agent vertelt dat de buurman al zeker een week wordt vermist. Olthoff voelt dat de agent weet dat hij hem vermoord heeft, maar hij zegt niets.

De volgende nacht gaat Olthoff met een schep naar de plek waar hij het lijk heeft gedumpt om het alsnog te begraven. Op de terugweg komt hij weer de agent tegen. De diender zegt weer niets, maar kijkt onderzoekend naar Olthoffs vieze kleren en naar de schep.

Wanneer Olthoff zijn fiets in de schuur zet, blijkt opeens het tapijt weer in de schuur te liggen. Hij komt maar niet van het lijk af.

Toen hij eindelijk wakker werd realiseerde hij zich weer dat het maar een droom was. De twijfel of het niet echt gebeurd is blijft aan hem knagen.

Rebecca staat met haar rug naar hem toe, ze is naakt. Ze pakt schone handdoeken uit de grote kast.

‘Je bent mooi,’ zegt Olthoff.

Ze draait zich om. ‘Zo, ben je eindelijk wakker. De badkamer is vrij, dus ga maar even douchen.’

Olthoff gaat op de rand van het bed zitten kijken hoe zijn echtgenote zich aankleedt. Met kordate bewegingen trekt ze haar T-shirt over haar hoofd naar beneden. Als ze zo is, dan vindt hij haar het liefst. Over zijn hoofdpijn zegt hij niets. Hij wil haar niet belasten met zijn sores. Omdat zij arts is wordt ieder pijntje onderzocht, daar heeft hij nu geen zin in.

De kinderen spelen in de tuin. Rebecca zit in een ligstoel op het terras. Ze heeft de rugleuning rechtop gezet. Olthoff gaat ook op een ligstoel zitten en zet de rugleuning ook rechtop. Hij bestudeert de roodgelakte teennagels van zijn vrouw.

‘Was het gister druk in de praktijk?’ vraagt hij.

Rebecca kijkt verbaasd op. Dat is niet vreemd, want hij vraagt nooit naar haar praktijk. Ze is al jaren huisarts en Olthoff vraagt nooit hoe het haar vergaat. Zij verwijt het hem niet. Ze verwijt hem nooit wat. Onverschilligheid manifesteert zich als een kankergezwel. Het woekert ongemerkt voort, en tegen de tijd dat je weet dat het kanker is, is het te laat, dan is het leven voorbij.

‘Ja,’ antwoordt ze niet bepaald mededeelzaam.

Rebecca is boos, dat voelt Olthoff. Waarom ze boos is weet hij niet. Zijn echtgenote is de laatste tijd vaak boos.

Zij leeft samen met de kinderen in dit grote huis, het is ook háár bezit. Olthoff is niet meer dan een asielzoeker die ze onderdak bieden.

Na het ernstige hartinfarct van haar vader, wilde Rebecca dat ze in het grote huis in Amstelveen gingen wonen om hem te verzorgen. Dat was de gewoonte bij joodse families, zei ze, dat je voor je oude vader zorgde. Twee jaar later overleed hij alsnog aan een hartinfarct. Rebecca was zijn enig kind, dus erfde zij alles.

Na de dood van haar vader werd het huis grondig gerenoveerd. Rebecca wilde per se een hypotheek bij de ING. Bij de

Robbert Olthoff Bank wilde ze niets lenen. Sterker nog: ze wilde er zelfs niet eens een rekening openen. Ook toen Olthoff nog assurantietussenpersoon was sloot ze al haar verzekeringen bij de ING. God weet hoe blij Olthoff was geweest met iedere verzekering die hij toen af kon sluiten.

Toen ze net getrouwd waren leefden ze van haar inkomen. Hij verdiende de ballen in de soep niet. Pas toen hij in consumptieve leningen ging doen, en daar verplichte verzekeringsproducten aan koppelde, ging het lopen. Het ging Olthoff voor de wind. Hij deed wat niemand voor mogelijk hield.

Op school blonk Olthoff nooit uit door ijver. Maar hij was slim. Hij had altijd handeltjes. Zijn werkterrein was het schoolplein. Daar hield hij kantoor. En als een schoolgenoot hem niet meteen kon betalen regelde hij wel wat. Bij hem kon je oude fietsen, brommers, gereedschap, onderdelen, platenspelers, radio's, de duvel en z'n ouwe moer op afbetaling kopen. Olthoff hield een hele administratie bij. Hij rekende forse rentes, dat wel. Later heeft hij er zijn beroep van gemaakt en is in verzekeringen en financieringen gegaan. Hij had meerdere kleine financieringsmaatschappijen, die nu zijn ondergebracht in de Robbert Olthoff Bank, de ROB Bank.

Vijf jaar geleden heeft Olthoff eindelijk een bankvergunning gekregen. Binnenkort wordt zijn veertigste vestiging geopend. Tegenwoordig is hij een welvarend man.

Rebecca leerde hij kennen toen ze veertien was. Hij was toen zestien. Op een keer liep hij met haar mee uit school. Ze zouden samen bij haar thuis hun huiswerk gaan maken. De deuren naar de tuin stonden open. Toen hij achter Rebecca de tuin in liep bleek haar moeder op het grasveld te liggen, met de snoeischaar nog in haar hand. Het leek net alsof ze naar de grassprietjes lag te kijken. Een hersenbloeding, zei de dokter later.

Vanaf dat moment wilde Rebecca arts worden. Waarom haar moeder eerst dood moest om tot die keuze te komen snapt Olt-

hoff nog steeds niet. Misschien zijn sommige dingen niet te snappen, misschien moet hij dat ook helemaal niet willen. Net zoals hij niet moet willen snappen waarom hij steeds weer voor vijfhonderd euro geluk koopt. Maar zo is Olthoff nou eenmaal. Hij wil altijd alles snappen. Ook dat wat niet te snappen valt. Alsof Rebecca haar moeder had kunnen redden als ze op haar veertiende al arts was geweest. Waarschijnlijk wilde ze dat er nooit meer iemand op het gras zou liggen om naar de grassprietjes te kijken.

3

Om kwart over zes waait Jolanda de Grave de Apollo Lounge binnen. Ze bekijkt Olthoff van een afstandje. Ze geeft hem twee kussen. ‘Hm. Wat ruik je weer heerlijk. Die Dolce & Cabbana is echt jouw geurtje. Opwindend hoor.’

Jolanda ontwerpt alle officiële akten voor de bank. Dat Olthoff juist haar had uitgekozen lag niet zozeer aan haar kwaliteiten als notaris, maar meer omdat hij onder de indruk was van haar vrouwelijke kwaliteiten. Zakendoen moet ook aangenaam zijn, vindt hij. En het zakendoen met Jolanda is aangenaam. Jolanda heeft de eigenschap een man de indruk te geven dat zij ‘zu haben’ is.

Olthoff bestelt een purple rain, haar lijfdrank. Zelf neemt hij nog een whisky. Voordat hij naar het Apollo ging heeft hij voor de zekerheid een saridon genomen. Vanavond kan hij geen hoofdpijn gebruiken. Hij wil helder blijven.

Als een kat vlijt ze zich op de barkruk naast hem. Olthoff kijkt naar haar ronde billen. Ze lacht ondeugend.

Jolanda is een speelster, net als hij. Spelers in de arena van de grote illusie. Daar heeft hij geen woorden nodig om te weten hoe hij de rest van de avond zal doorbrengen.

‘Zeg Robbert, voel jij er wat voor om toe te treden tot ons clubje?’ vraagt ze opeens.

Olthoff is op zijn hoede. Het kat-en-muisspel is begonnen... Jolanda vraagt nooit zomaar iets, nooit zonder reden. Eigenbelang behoort tot de spelregels van het spel. Gunsten, louter uit menslievendheid, bestaan niet. In de jungle van het zakendoen is permanente waakzaamheid een vereiste. Eten of gegeten worden. De oermens van tegenwoordig loopt in Armani, gefingeerde beschaving op jacht naar het grote geld.

‘Dat hangt ervan af wat voor clubje het is.’

‘Een clubje waarin mensen zitten die veel geld willen verdienen en weinig belasting willen betalen.’

‘Hm, Wie zitten er in dat clubje?’

‘Nou, je kent er al een paar: de onroerendgoedmagnaat Joop ten Cate van Mario Investments, de wapenhandelaar Jan Beaumont, je collega van de NederBank Ferry Schoonhoven, en ik natuurlijk.’

‘En wat verwachten ze precies van mij?’

‘Je miljoentjes die je in Zwitserland hebt staan, en waar dat pygmeevrouwtje van jou niets van weet.’

‘Hoe weet jij dat ik daar miljoentjes heb?’

‘Dat doet er niet toe, toch. Ik weet het, en dat is genoeg. Ik weet trouwens veel meer over jou dan je denkt. Wist je dat?’

Olthoff zwijgt, dekt zijn mond met z’n servet en neemt een slok wijn. Wat zou zij van hem weten? Was hij misschien onoplettend geweest? Zou het iets zijn waarmee ze hem in de tang heeft? Jolanda weet veel. Hij is niet de enige aan wie ze haar speciale diensten aanbiedt.

Na het eten rijdt hij met haar mee naar haar appartement. In de auto grijpt Jolanda in zijn kruis. Hij grijnst. Dit is geluk. En zijn leven bestaat uit het nastreven van geluk, vooral dat van hemzelf. Als je zelf gelukkig bent, worden anderen het ook, dan kun je het uitdragen, anders ben je daartoe niet in staat. Dat is zijn lijfspreuk, zijn motto. Jolanda weet als geen ander de grenzen van het geluk op te zoeken. Zij kent geen spiegel waarin het monster van het schuldgevoel je meewarig aanstaart. Het is het geluk van het egoïsme, zonder dat je er iemand kwaad mee doet, omdat ze er geen weet van hebben.

De volgende morgen op kantoor vraagt Olthoffs secretaresse of hij Hannelore Plantinga van het consumentenprogramma Daadkracht te woord wil staan. Hannelore is al maanden bezig hem het leven zuur te maken. Misschien dat hij daarom de laatste tijd

zo'n hoofdpijn heeft. De hypotheeken van de ROB Bank deugen volgens haar niet. Tot nog toe heeft ze niet veel succes met haar strijd. Olthoff is nog steeds de publiekslieveling, de vriendelijke selfmade man van eenvoudige komaf.

'Verbind maar door, Henny.'

'Goedemorgen, meneer Olthoff, met Hannelore Plantinga. Ik wil u graag uitnodigen voor vrijdagavond in ons live consumentenprogramma.'

'En waarover wilt u mij spreken?'

'Het thema van die avond is hypotheekproducten.'

'Alweer?'

'Ja, alweer, ja. Maar deze keer hebben we wat mensen uitgenodigd die bij uw bank een lening hebben. We geven u graag de gelegenheid om op hun verhaal te reageren.'

'Kunt u mij de namen doorgeven?'

'Nee, meneer Olthoff, daar kan ik niet aan beginnen. Moet ik hieruit concluderen dat u niet komt?'

'Nee zeker niet. Zegt u maar hoe laat u mij verwacht.' Olthoff vermoedt dat ze hoopte dat hij niet zou komen, maar geluk waarvoor hij zelf hard gewerkt heeft laat hij niet zonder slag of stoot van zich afnemen.

'Ik mail u de locatie en de tijden wel even door. Mag ik uw e-mailadres?'

'Handelt u dat maar met mijn secretaresse af, ik geef u even terug. Dag mevrouw Plantinga, tot genoegen.'

Olthoff belt Rutger ter Horst, hoofd Marketing & Planning, en vraagt of hij even naar hem toe kan komen. Hij vroeg het, alhoewel hij het hem had kunnen gebieden, het van hem eisen. Dat privilege hoort bij de macht die hij heeft, maar gebieden ligt niet in zijn aard. Gebieden hoort bij God, bij de dominee, bij de rabbi. Hier op de bank is hij God, maar hij vraagt alleen, verzoekt slechts, en dan rennen ze voor hem. Hij staat ver boven God, die de mens alleen maar minacht en bang maakt. Bij Hem regeert de angst. Bij Olthoff loyaliteit,

dat is het enige wat hij van zijn mensen verwacht, loyaliteit.

‘Rutger, ga zitten en luister goed. Ik wil dat jij onmiddellijk twee miljoen naar de voedselbankorganisatie overmaakt. En zorg ervoor dat het breed wordt uitgemeten op de voorpagina’s van alle dagbladen. Het is belangrijk dat het bericht in de donderdageditie verschijnt.’

‘Waarom deze actie opeens?’ vraagt Rutger verbaasd.

‘Mevrouw Plantinga wil me vrijdagavond met moeilijke vragen bestoken. Dan is het goed dat we de publieke opinie voor die tijd manipuleren.’

‘Ik begrijp het, baas. Laat maar aan mij over.’

‘Goedzo, kerel. Je weet het, hè. Mensen die met me meedenken maak ik altijd gelukkig aan het eind van het jaar.’

Het is een goeie vent, denkt Olthoff, wanneer Rutger de kamer verlaat, jong, maar vol strijd lust, doet wat ervan hem verwacht wordt. In de loop der jaren heeft Olthoff veel van dat soort mensen om zich heen verzameld op sleutelposities. Allemaal goeie mensen die niet zeuren, geen moeilijke vragen stellen, mensen die voor het geluk geboren zijn, en dat ook durven binnen te halen. Jonge salesmanagers krijgen bij hem de kans zich te bewijzen. Een bank besturen is oorlog voeren. Met de juiste strategie verover je de markt. Het gaat niet om de klant, houdt Olthoff ze voor, maar om de verkoop van producten. Alleen door koppelverkoop wordt de klant met handen en voeten aan je gebonden. Inspelen op de hebzucht, dat is de formule van het hedendaags bankieren. Het consumentisme is zijn bondgenoot, en dat weet Olthoff als geen ander uit te buiten.

Iemand die argeloos voor de financiering van twintigduizend euro voor een auto de bank binnenstapt, verlaat de bank met een voorstel voor het oversluiten van zijn hypotheek, inclusief alle lopende leningen. Daaraan koppelt Olthoff een verplicht aantal koopsompolissen: voor woonlasten, arbeidsongeschiktheid, en overlijdensrisico op beide partners. Daar verdient hij het meest aan, aan die koopsompolissen, soms wel tachtig procent. De eer-

ste drie jaar staat de rente vast en hoeft er niet afgelost te worden, maar daarna schroeft de ROB Bank de rente omhoog, en gaat ook de maandelijkse aflossing in. Een zogenaamde instaphypotheek, gebaseerd op een toekomstig hoger inkomen.

Die formule heeft Olthoff jaren geleden bedacht toen hij met zijn financieringsmaatschappijtjes begon. Door de stijgende huisprijzen en de hoogconjunctuur had hij daar succes mee, en veroverde hij de markt. Over hoe het moest wanneer de huisprijzen eens niet meer zouden stijgen, of zelfs zouden dalen, kwam niet in hem op. Hij had zijn winst binnen. Daar was het hem om te doen, winst, zo veel mogelijk winst. *Après nous le déluge*. Olthoff dacht er nooit zo over na. Als iemand zijn hypotheek niet meer kon betalen dan was dat niet zijn probleem. Van de tachtig procent winst op de koopsompolissen kon hij best wat verlies nemen op de executoriale verkoop van een huis, dan nog maakte hij winst.

Zijn echtgenote gelooft niet in zijn filosofie. Ze vindt dat hij geen geweten heeft, dat hij misbruik maakt van de hebzucht van mensen en ze niet eerlijk voorlicht.

Olthoff doet al lang geen moeite meer haar te overtuigen. Dat is onbegonnen werk, vindt hij. Bovendien staat eigen verantwoordelijkheid bij hem hoog in het vaandel. Hij dwingt tenslotte niemand bij zijn bank geld te lenen.